

Literatuur

Psychologie | Rijksuniversiteit Groningen

2026 - 2027

RGPS-235-264 | €16,95

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2

| Slim
Academy

Join de appgroep van jouw studie!

Wat biedt de Whatsappgroep?

- Je kan al je vragen stellen over de studie
- Gebruik maken van exclusieve kortingscodes
- Op de hoogte te blijven van belangrijke updates
- Direct contact leggen met andere studenten uit jouw jaar
- Gratis samenvattingen, oefenvragen en meer!

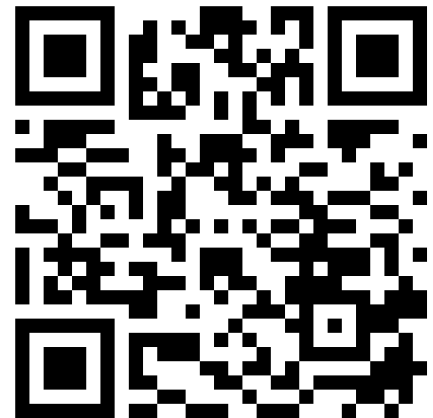

Join de groep in 3 stappen!

Stap 1: scan de QR code

Stap 2: zoek jouw universiteit

Stap 3: zoek je studie en join de groep!

Slim
Academy

Welkom bij Slim Academy!

Voor je ligt de **literatuur samenvatting** van het vak **Ontwikkelingspsychologie**, dat je volgt in blok 1a van het eerste jaar van de bachelor Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. In dit vak leer je over de belangrijkste ontwikkelingsdomeinen van de mens, zoals fysieke, cognitieve, emotionele en sociale ontwikkeling. Het doel is om een duidelijk en overzichtelijk beeld te krijgen van hoe elk domein zich ontwikkelt in de verschillende fasen van de levensloop, van de geboorte tot de volwassenheid en ouderdom. Door deze samenvatting krijg je inzicht in de samenhang tussen biologische, psychologische en sociale factoren die de menselijke ontwikkeling beïnvloeden.

Met Slim Academy willen we jou helpen slimmer te studeren. Dat doen we door de kern van de leerstof helder samen te vatten, complexe onderwerpen te versimpelen en je de juiste hulpmiddelen te geven om actief te oefenen. Voor een optimale voorbereiding op je tentamen raden we je aan gebruik te maken van ons volledige aanbod. Voor dit vak zijn de onderstaande producten beschikbaar.

Product	Inhoud	Content	Versies
Samenvatting Literatuur	De belangrijkste begrippen en theorieën met een heldere uitleg die is voorzien van voorbeelden over alle opgegeven tentamenstof.	Week 1 t/m 6	✓ App ✓ Papier
Samenvatting Hoorcolleges	Een overzicht van de belangrijkste punten die tijdens de hoorcolleges zijn behandeld, zodat je niets mist van de stof die aan bod is gekomen.	Week 1 t/m 6	✓ App ✓ Papier
Oefenvragen	Interactief oefenen in de leeromgeving. Zo kun je nagaan of je de stof volledig beheerst en weet je beter wat je kunt verwachten op het tentamen.	• 7 sets; • 250+ vragen	✓ App
Flashcards	Kaarten die je helpen om definities, schema's en kernbegrippen snel te herhalen, zodat je op een actieve manier leert en de stof sneller en beter onthoudt.	• 7 sets; • 150+ kaarten	✓ App

Contact

Heb je vragen over ons aanbod, de levering van je samenvattingen of iets anders? Neem gerust contact met ons op via **06 81 60 19 60** of stuur een e-mail naar **klantenservice@slimacademy.nl**.

Feedback geven

Kan je ons vertellen wat er mis is met de geselecteerde tekst?

Verstuur feedback

Fout gevonden?

Geef het door en wij zorgen dat de samenvatting snel wordt bijgewerkt!

Hoe werkt het?

- Selecteer de tekst
- Klik op het vlaggetje
- Verstuur je feedback

Deze samenvatting is alleen voor persoonlijk gebruik en mag niet worden gekopieerd of verspreid. De tekst is opgesteld naar eigen inzicht van de auteur en bedoeld als ondersteuning bij het studeren. Raadpleeg altijd de originele bronnen.

Digitale en papieren updates

Aan het begin van het blok is nog niet alle vakinformatie beschikbaar, daarom vullen wij de samenvatting zo snel mogelijk aan zodra onze auteurs de nieuwe lesstof hebben ontvangen. Zo blijft de inhoud actueel, betrouwbaar en van hoge kwaliteit. Je hoeft dus niet te wachten tot het einde van het blok: vanaf **21 september 2026** is de volledige samenvatting **digitaal** beschikbaar in de app.

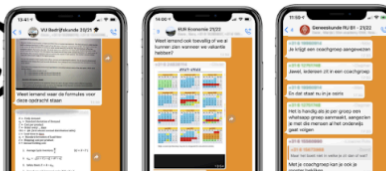
Later in het blok verzenden we de **papieren samenvatting**. Deze wordt op **6 oktober 2026** verstuurd en bevat **week 1 t/m 6**. In het onderstaande overzicht zie je welke stof is opgenomen.

De verplichte literatuur komt uit het boek van Carol K. Sigelman & Elizabeth A. Rider. *Life-Span Human Development*. 10de editie. ISBN: 978-0-357-37365-1 [alle hoofdstukken].

Stof	
Week 1	Inleiding, erfelijkheid en evolutie
Week 2	Prenatale ontwikkeling en perceptie
Week 3	Cognitie, geheugen en taalontwikkeling
Week 4	Het zelf, motivatie en persoonlijkheidsontwikkeling
Week 5	Sociale cognitie, emotie en hechting
Week 6	Psychopathologie, de dood en onderzoek

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

We wensen je veel succes met studeren en het behalen van je tentamens!

Team Slim Academy

Inhoudsopgave

Welkom bij Slim Academy!	1
Digitale en papieren updates	2
Inhoudsopgave	3
Week 1: Inleiding, erfelijkheid en evolutie	4
Hoofdstuk 1: Menselijke ontwikkeling	4
Hoofdstuk 2: Genetische en Omgevingsinvloeden	12
Week 2: Prenatale ontwikkeling en perceptie	17
Hoofdstuk 3: Van conceptie tot pasgeborene	17
Hoofdstuk 4: Menselijke groei en ontwikkeling	23
Hoofdstuk 5: Zintuigen en waarneming	30
Week 3: Cognitie, geheugen en taalontwikkeling	38
Hoofdstuk 6: Cognitieve ontwikkeling	38
Hoofdstuk 7: Geheugen en leren	45
Hoofdstuk 8: Intelligentie en creativiteit	51
Week 4: Het zelf, motivatie en persoonlijkheidsontwikkeling	56
Hoofdstuk 9: Taal en onderwijs	56
Hoofdstuk 10: Zelf en persoonlijkheid	61
Hoofdstuk 11: Geslacht en seksualiteit	67
Week 5: Sociale cognitie, emotie en hechting	73
Hoofdstuk 12: Sociale cognitie en morele ontwikkeling	73
Hoofdstuk 13: Hechting en sociale relaties	80
Hoofdstuk 14: Familie	89
Week 6: Psychopathologie, de dood en onderzoek	95
Hoofdstuk 15: Ontwikkelingspsychopathologie	95
Hoofdstuk 16: Overlijden	101

Week 1: Inleiding, erfelijkheid en evolutie

Hoofdstuk 1: Menselijke ontwikkeling

Introductie

Dit hoofdstuk komt overeen met hoofdstuk 1: *Understanding Life-Span Human Development* uit het boek *Life-Span Human Development*. Het gaat over hoe mensen zich ontwikkelen, hoe je leeftijd kan benaderen, wat de invloed van genen is en er worden verschillende theorieën besproken.

Inleiding tot de menselijke ontwikkeling

De definitie van **ontwikkeling** gaat over de systematische veranderingen en continuïteiten die optreden vanaf de conceptie tot de dood bij een individu. Met **systematisch** wordt bedoeld dat er een orde, patroon is en dat het relatief duurzaam is, wat betekent dat het langer blijft bestaan.

Continuïteiten zijn de manieren waarop we hetzelfde blijven of ons verleden blijven weerspiegelen. De interesses van studenten van menselijke ontwikkeling liggen in **fysieke ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling** en **psychosociale ontwikkeling**.

Groei omvat fysieke veranderingen van conceptie tot volwassenheid; **biologische veroudering** is de lichamelijke achteruitgang die uiteindelijk tot de dood leidt. Biologisch gezien omvat **ontwikkeling** gedurende de hele levensloop groei, stabiliteit, winsten, verliezen, neutrale veranderingen, veroudering en continuïteiten. **Veroudering** omvat fysieke, cognitieve en psychosociale veranderingen in het volwassen organisme.

Veel ontwikkelingsaspecten volgen echter niet het **winst-stabiliteit-verliesmodel**. Moderne ontwikkelingswetenschappers benadrukken dat veranderingen op elke leeftijd zowel winsten als verliezen meebrengen. Zo kunnen kinderen bij het ouder worden cognitieve vaardigheden ontwikkelen, maar tegelijk zelfvertrouwen verliezen en vatbaarder worden voor depressie.

Manieren om leeftijd te benaderen

Elke samenleving heeft haar eigen manier om groei, volwassenheid en veroudering te definiëren. Deze komen met hun eigen manieren waarop mensen in deze groepen behandeld moeten worden, hun rollen, statussen, privileges, evenals wat van hen wordt verwacht. De volgende zijn de meest voorkomende manieren om de tijdsspanne te conceptualiseren:

- **Leeftijdscategorie (Age Grade):** Gebaseerd op de leeftijdsgroep. De gangbare indeling bestaat uit de:
 - Prenatale periode (conceptie tot geboorte);
 - Zuigelingenperiode (eerste 2 levensjaren);
 - Kleuterperiode (2 tot 5 of 6 jaar);
 - Middenkindertijd (6 tot ongeveer 12 jaar of begin van de puberteit);
 - Adolescentie (12 tot 20 jaar wanneer het individu onafhankelijk is);
 - Vroege volwassenheid (20 tot 40 jaar);
 - Middelbare volwassenheid (40 tot 65 jaar);
 - Late volwassenheid (65 jaar en ouder);
- **Overgangsritueel (Rite of Passage):** Een ritueel dat de overgang van een persoon van de ene levensfase naar de andere markeert; deze omvatten praktijken zoals lichaamsverf, besnijdenis, tests van fysieke kracht, deelnemen aan seksuele praktijken, enzovoort;
- **Leeftijdsnormen:** Dit zijn de verwachtingen die bij elke leeftijdsgroep horen. Het is de manier van de samenleving om mensen te vertellen hoe ze zich moeten gedragen naar hun leeftijd. Het drinken van bier op 6-jarige leeftijd druist bijvoorbeeld in tegen sociale normen;
- **Sociale klok:** Het gevoel van een persoon wanneer dingen gedaan moeten zijn en wanneer hij/zij voor- of achterloopt op dit schema. Een 45-jarige vrouw zonder kinderen zou bijvoorbeeld kunnen denken dat het nu te laat is om een kind te krijgen, omdat mensen in de dertig meestal worden verwacht kinderen te hebben.

Subculturele verschillen om te overwegen zijn:

- **Etniciteit:** Geclassificeerd worden naar ras of aansluiting bij een groep gebaseerd op gemeenschappelijke afkomst of tradities;
- **Socio-economische status (SES):** Positie in de samenleving gebaseerd op indicatoren zoals hoe prestigieus een beroep is, of wat de opleiding of het inkomen is.

Over het algemeen neigen mensen uit lagere-inkomensgezinnen een sociale klok te bereiken die eerder begint dan voor midden- of hogere-inkomensgezinnen. Historisch gezien veranderen ook de betekenissen van kindertijd, adolescentie en volwassenheid en daarmee hun rollen, verwachtingen en privileges.

Historische veranderingen

De betekenissen van kindertijd, adolescentie en volwassenheid veranderen ook van historische periode tot historische periode.

In westerse culturen werden kinderen pas in de 17e eeuw duidelijk onderscheiden van volwassenen en gezien als onschuldigen die bescherming en verzorging nodig hadden. In middeleeuws Europa (500–1500 n.Chr.) droegen zesjarigen bijvoorbeeld verkleinde volwassen kleding en werden zij deels als 'miniatuurvolwassenen' behandeld.

Adolescentie werd pas eind 19e, begin 20e eeuw erkend als aparte levensfase: de overgang tussen kindertijd en volwassenheid, vanaf de puberteit tot het verwerven van volwassen competenties en verantwoordelijkheden. Door industrialisatie groeide de behoefte aan geschoolde arbeidskrachten, waarop wetten kinderarbeid beperkten en schoolgang verplichtten. Halverwege de 20e eeuw vormde adolescentie een aparte levensfase waarin jongeren hun dagen op school doorbrachten, gescheiden van de volwassen wereld en met een eigen *peercultuur*.

Opkomende volwassenheid (*emerging adulthood*) is de periode tussen adolescentie en volwaardige volwassenheid, ongeveer van 18 tot 29 jaar. Een centrale uitdaging in ontwikkelingsonderzoek is begrijpen welke ontwikkelingsaspecten universeel zijn, welke per sociale en historische context verschillen en waarom.

Pas in de 20e eeuw werd middelbare leeftijd onderscheiden als de fase tussen vroege volwassenheid en ouderdom waarin het nest leeg is. Deze fase ontstond doordat ouders minder kinderen kregen en lang genoeg leefden om hen te zien opgroeien en vertrekken. Ook ouderdom werd pas toen gedefinieerd als pensioenperiode. Volgens het National Center for Health Statistics (2009) steeg de levensverwachting van 47 jaar in 1900 naar 78 jaar begin 21e eeuw.

Leeftijd, of het nu 7, 17 of 70 jaar is, heeft historisch verschillende betekenissen en zal waarschijnlijk in de 21e eeuw iets anders betekenen dan in de 20e. Ontwikkeling moet daarom worden begrepen binnen haar **historische, culturele en subculturele context**: iedere sociale groep definieert haar eigen levensloop, leeftijdscategorieën en leeftijdsnormen en ervaart ontwikkeling anders.

Gerontologie is de multidisciplinaire studie van ouder worden en ouderdom. Dit verschilt van **geriatrie**, de medische zorg voor ouderen. De ontwikkelingspsychologie begon onder meer met **babybiografieën**, systematische beschrijvingen van de ontwikkeling van individuele kinderen, zoals die van Darwin. **G. Stanley Hall** droeg bij aan de uitbreiding naar grotere groepen en beschreef de adolescentie als een periode van **storm and stress**. Latere inzichten benadrukken dat zulke spanningen geen universele of onvermijdelijke ervaring van alle adolescenten zijn.

Het *life-span* perspectief

Vroeger werd ontwikkeling vooral gezien als iets dat plaatsvond in de kindertijd en adolescentie, met volwassenheid als einddoel. Vanaf de jaren '60 en '70 ontstond echter het ***life-span* perspectief**, dat benadrukt dat ontwikkeling een levenslang proces is. Paul Baltes formuleerde hierbij zeven kernassumpties:

1. Ontwikkeling is levenslang: Veranderingen vinden plaats in alle fasen van het leven, en elke fase moet worden begrepen in relatie tot het geheel;
2. Ontwikkeling is multidirectioneel: Verschillende vaardigheden ontwikkelen en veranderen in uiteenlopende richtingen; sommige pieken vroeg, andere later;
3. Ontwikkeling kent zowel winst als verlies: Elke verandering brengt zowel vooruitgang als achteruitgang met zich mee;
4. Ontwikkeling is plastisch: Mensen kunnen op elke leeftijd veranderen en zich aanpassen door ervaringen en omgevingsinvloeden (neuroplasticiteit);
5. Ontwikkeling wordt beïnvloed door historische en culturele context: Bijvoorbeeld hoe economische of maatschappelijke crises levensloop en gedrag beïnvloeden;
6. Ontwikkeling wordt door meerdere factoren beïnvloed – Zowel biologische als sociale en omgevingsfactoren werken samen;
7. Ontwikkeling vereist multidisciplinaire bestudering: Verschillende vakgebieden, zoals psychologie, biologie, sociologie en geschiedenis, moeten samenwerken om ontwikkeling volledig te begrijpen.